

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΡΟΜΟΣ ΠΗΘΟΚΡΑΤΗ, Άρ. 11, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και για την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12 1/2.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες συντρομές (β δρ. την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δε στέλνει μπροστά τη συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο, 20.—Τά περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίосκια, και στις επαρχίες στα Πραχτορεία των Έφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

**ΧΡΙΣΜΕΝΟΙ ΚΙ ΑΧΡΗΣΤΟΙ — ΜΙΚΡΟΔΑΘΑΚΙΑ
ΕΚΛΟΓΙΚΑ—ΓΑΜΠΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑΔΕΡ-
ΦΟΣ—Ο ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΑΣΜΟΣ.**

ΧΡΙΣΤΗΚΑΝΕ, με το συμπάθειο, μερικοί σνδναμιαί εκλογικοί και πολλοί μείνανε άχρηστοι—μερικοί τους μάλιστα και δλωσδιόλου άχρηστοι. Έμεις θα προτιμούσαμε και στο ζήτημα αυτό να νεατερήσει ο κ. Βενιζέλος. Να μη χρίσει, να μην άναγνωρίσει δηλ. επίσημα κανένα σνδνασμό και να καταργήσει έτσι το Ίσασμε σήμερα κωμικώτατο αυτό Ποντιφηκάτο. Θέλετε, βάλτε κάλλη μοναχοί σας, θέλετε, μαζωχτείτε δέκα είκοσι σε συμμορία και άλληλομοιραστείτε τους ψήφους σας. Η Κυβέρνηση εκλογικές συμμορίες δεν άναγνωρίζει, άφου όλοι σας σήμερα παρουσιάζεστε Κυβερνητικοί με το να μην υπάρχει άντιπολίτευση. Η Κυβέρνηση δε θα πεί στο λαό ποιούς θέλει η Κυβέρνηση θάφισει λεύτερο το λαό ναν της στείλει δποιους θέλει αυτός.

"Ετσι έπρεπε να μιλήσει ο κ. Βενιζέλος και θάβλεπε πόσο καλύτερο άποτέλεσμα θα φέρνανε τα λόγια του.

*

ΜΙΑ όμως κ' έχρισε σνδνασμούς γιατί νάφισει όξιο από το σνδνασμό της Άττικοβουωτίας τον κ. Όθωνα Ρουσόπουλο; Δε βρέθηκε κανείς από κείνους που τον περιτριγυρίζουνε ναν του πεί την άξία του, τη μόρφωσή του και το πραχικό του ανείμα; Γιατί να μην άπαιτήσει από τον κ. Στάτο (τον περίφημο αυτόνε πολιτικό Πρωτέα, που όλα τα κόμματα τα τριγύρισε) να πάρει στο σνδνασμό του έναν Κ. Τριανταφυλλόπουλο κ' ένα Σταμάτη Σταματίου;

"Ας είναι. Τα τέτα μικρολαθάκια του του τα συχωρνάει κανείς ήμα σιλλογιστεί πως έδειξε την παληκαριά να μην πάρει στο σνδνασμό της Άττικοβουωτίας κανένα δημοσιογράφο, κι από κείνους μάλιστα που τον παραλιβανίσανε με την κρυφή έλπίδα να χριστούν Κυβερνητικοί ύποψήφιοι.

*

ΕΝΑΣ νέος πολιτευτής, ο κ. Κ. Δεμερτζής, ντεμπου-

τάρισε, καθώς Έλληνικώτατα γράφουνε οι Αθηναίικες φημερίδες, το πολιτικό του στάδιο με μίαν άξιοθάμαστη πράξη. Ό γαμπρός του και πολιτικός της κολασμένης γενιάς κ. Ν. Λεβίδης, για να τον πολεμήσει στις έκλογές, έπιασε, ο άθεόφοβος, κ' έγραψε στους χίλιους τόσους κουμπάρους του ραβασάκια, παρακαλώντας τους να μην ψηφίσουν το γυναικάδερό του γιατί, λέει, άρνήθηκε το κόμμα. έπειδή και δεν τον έκαμε καθηγγητή στο Πανεπιστήμιο.

Ότως έφα Λεβίδειος άνήρ. Μά κι ο Δεμερτζής καλά τονέ σιγύρισε, γιατί μ' ένα γράμμα του και λόγου του παρακάλεσε τους κουμπάρους του γαμπρού του να μην τονέ ψηφίσουνε γιατί, λέει, δε δίνει καμιά σημασία στο «τιχαίο γεγονός» που τον έχρισε (για να μεταχειριστούμε τη λέξη της μόδας) γυναικάδερο του κ. Λεβίδη.

*

ΤΗΣ Κέρκυρας ο φιλελεύττος σνδνασμός, μ' ένα Κεφαλληνό και μ' ένα Μαβίλη πούχει μέσα, γίνεται ο σοβαρότερος, μπορεί να πεί κανείς, σνδνασμός. Τιμή στους Κορφιαίτες νάντιπροσωπευτούν από τέτιους άντρες μέσα στη Βουλή.

*

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ*

Πιό ύμορφη και πιό άφελή είκόνα της πρωτόγεννης και άγνης εκείνης άγάπης δεν πιστεύω, κύριοι, να φαντάζεστε. Και διαβάζοντας, ή άκούοντας τους χαριτωμένους αυτούς στίχους του Κορνάρου, είμαι βέβαιος πως καθένας ή και καθεμιά από σας θα θυμήθηκε άθελα παρόμοιες άλησιμόνητες στιγμές, που πνίγουνταν τα λόγια στο λαμό σας σαν το νερό μέσ' το στενόλαιμο «λαϊνι» της τόσο ποιητικής και χαριτωμένης μεταφοράς του Κορνάρου.

Άλλου πάλι ο ποιητής φάλλει με δύναμη τον άγώνη του κονταροχτυπήματος και ως έξης περιγράφει τη μονομαχία του Κρητικού με το Σκλαδούνο Τριπόλεμο:

Άρμάτωσαν την κεφαλήν, το πρέξιμον άρχισαν.

Σφίγγουσι τα κοντάρια τους και τα φαρικά κινήσαν.

*Ώάν το μαύρο νέφελο, ο άνεμος το μανιές:

Και με βροντές και μ' άστραπάς τον κόσμο φορερίζει,

Φυσά το άπ' την Άνατολήν και πάγει το στη Δύση.

Κάνει το ή ανακάτωη να βρέξη, να χιονίση,

Έδέττει άστραποβρόντης της Κρήτης το λιοντάρι:

"Ουτε εις την μασχάλην του έσφιξε το κοντάρι.

Μ' άλλη βρεξη, μ' άλλη καρδιά με τον Σκλαδούνον τρέχει:

Παρά με το Ρηγόπουλο, γιατί κ' έχθρόν τον έχει.

Έμπούγκρισε της Σκλαδουονίας ο θράκος, κ' έβρουχάτο:

Λογιάζει, πρώτη κονταριά να τότε ρίξη κάτω.

Συναπανταίνουν τα θεριά και τα κοντάρια πύγαν

Εις τον άέρα ωςάν ψερά, κι ωςάν πουλάκια φύγαν.

Στο κούτελο ο Τριπόλεμος την κονταριάν του δίδει.

Κ' έβγαλε σπίθες εκατόν το σιδερό κασιδι.

Τ' άλογον έγονάτισε, με χάμα: δαν έστράφη

Και το ζημιόν επήδηξεν ολόρθο σαν το λάφι.

* Η άρχή στο περασμένο φύλλο.

Ἄλλο κακὸ δὲν ἔκαμεν ἢ κονταριά ἢ μεγάλη
 Γιατί μὲ σίδερα διπλά σκεπάζει τὸ κεφάλι.
 Δίδει κι ὁ μαῦρος κοπανιὰν μὲ τὸ βαρὺ κοντάρι,
 Ἦ ἄλογο ρίχνει ἀνάσκελα μ' ἔλον τὸν καβαλλάρη.
 Κι ὡτὰν ἀπὸ ψηλὸ βροντὸ χοντρὸ χαράκι πῆσῃ,
 Καὶ θώσῃ μὲ τὸν βροντισμένον εἰς τοῦ γιαιλοῦ τῆ μέση,
 Ἄνακατώσῃ τὰ νερά, καὶ κάμῃ ἀφροὺς κυμάτων,
 Γενῇ μεγάλη ταραχὴ στῆς θάλασσας τὸν πάτον.
 Ἔτσιαις λογῆς ἐβρόντησε στὴν πεσματιὰν ἐκείνη,
 Κι ἔτσι μεγάλη ταραχὴ τὴν ὥρα ἐκείνη, ἐγένη, . . .

Δὲ Σᾶς φαίνεται στ' ἀλήθεια, πῶς διαβάξετε
 καμμιάν Ὀμηρικὴν ραψῶδιᾶ, ποῦ περιγράφει τὶς μο-
 νομαχίαις τῶν Ὀμηρικῶν ἥρώων καὶ δὲν ἔρχεται στὸ
 νοῦ Σας τοῦ Τυδέα ἢ τοῦ Πριάμου ὁ Γιδὸς σὰν ἔρρι-
 χναν τὰ φοβερά, τὸς τὰ δόρατα, κ' ἔκαμναν νὰ
 βροντήξουν τάρματα τοῦ χαμαὶ πεσμένου ἐχθροῦ ;

Τὸ ποίημα γραμμένο, ὡς βλέπετε, στὴν ἐθνικὴ
 τῆ γλῶσσα δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ «κτῆμα» καθαυτὸ
 τοῦ λαοῦ. Ἄπ' τὸ βιβλίον πῆδησε γρήγορα στὰ λαϊ-
 κά τὰ στόματα κ' ἔτσι ἔφερε γύρω τῆ Ρωμιουσύνῃ
 δόλακαιρη, ἐπηρεάζοντας τὴν ἐθνικὴ φιλολογία κι ἐ-
 δηγώντας τὴν ποίηση στὸ βασιλικὸ τὸ δρόμο τῆς
 δημοτικῆς γλώσσας. Ἡ ἐπίδραση εἶταν τέτοια, ποῦ
 δὲν εἶναι ἴσως τολμηρὸ νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς, πῶς
 θάδινε στὸ τέλος μαζί μὲ τὰ τραγοῦδια τοῦ Ἀκριτι-
 κοῦ κύκλου καὶ τὴν τελεωτικὴν τὴν κατεύθυνση στὴ
 φιλολογία ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, καὶ θὰ
 γλύτινε ἀπὸ τότε τὸ ἔθνος ἀπ' τὴ σημερινὴ πλῆγη
 τῆς διγλωσσίας, καὶ θὰ κανόνιζε τὸ μεγάλο, τὸ ἐ-
 θνικὸ καθαυτὸ πρόδλημα τῆς γλώσσας, ἂν δὲν ἔπε-
 φτε σὲ λίγο ἡ Αὐτοκρατορία κι ἂν τὸ Τούρκικὸ τὸ
 σύγγενο δὲν πλάκωνε κατάμαυρο καὶ φοβερὸ τὴν
 Ἑλληνικὴ Πατρίδα ἀπ' τὴ Ροδόπη ψηλά ὡς ἐδῶ
 κάτω στὰ Κυπριώτικα περιγιάλια.

Κι ὁ σίφουνας εἶταν τέτοιος ποῦ τίποτα δὲν ἀ-
 πόμενε βροτὸ στὸ τρομερὸ τὸ πέρκομά του. Ἡ Βυ-
 ζαντινὴ ἀριστοκρατία κατατρεγμένη ἀπὸ τὸν Κατα-
 χτητὴ γύριψε σωτηρία στὴ Χριστιανικὴ τὴν Εὐρώ-
 πη κ' ἡ Ἰταλία γέννηκε ἢ δευτέρη πατρίδα τῶν
 Βυζαντινῶν αὐτῶν Ἀρχόντων, ποῦ φεύγοντας, πῆ-
 ραν μαζί τους τὰ Ἑλληνικὰ τὰ γράμματα καὶ τοὺς
 ἀρχαίους συγγραφεὶς καὶ τοὺς χάρισανε στοὺς βάρ-
 βαρους τότε Φράγκους. Ἡ Αὐλὴ τῆς Φλωρεντίας
 δέχτηκε προπάντων μὲ τιμὲς ξεχωριστὲς τοὺς λογά-
 δες, κ' οἱ Φλωρεντινοὶ ἠπρόσασαν σὲ λίγο σημάδι
 εὐγένειας καὶ μόρφωση ἐξαιρετικὴ νὰ μιλοῦνε Ἑλ-
 ληνικά.

Ἔτσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα διαδοθήκανε ἀπὸ
 τότε σιγὰ σιγὰ στὴν Εὐρώπη κι ὡς ἀποτέλεσμα ἤρ-
 θε ἔχι πολὺ κατόπι ἢ Ἀναγέννηση, καὶ φανήκανε
 οἱ λεγεῶνες τῶν Ποιητῶν, Ζωγράφων, Καλλιτεχνῶν
 καὶ Συγγραφέων ποῦ γιόμισαν τὸν κόσμον μὲ τῶνο-
 μά τους !

Ἄλλ' ἐνῷ στὴ Δύση ἀστραποβροντοῦσε ὁ Ντάν-
 τεζ, κι ἀπ' τὴ βάρβαρη ἀκόμα Ἀγγλία ἔ ἀθάνατος
 ὁ Σαιξπηρός ἀνάστανε τὸ δραματικὸ δαιμόνιο τοῦ
 Αἰσχύλου, τί γίνονταν ἄραγε ἢ Ἀνατολὴ ἢ «κο-
 νιαροπατημένη ;» Κουρσεμένη ἀλλοίμονο ! ἢ Πόλη,
 τζαμί ἢ Ἀγιά-Σοφιά, ἀτιμασμένες οἱ παρθένες,
 γιαννίτσαροι τὰ καλῆτερα παιδιὰ, καὶ νέκρα, καὶ σιω-
 πὴ θανάτου στὰ χωριὰ καὶ στὶς χῶρες. Οἱ Ρωμιοί,
 ραγιαδες πιὰ καὶ δοῦλοι σκόθουνε ταπεινὰ στοὺς
 Πασσάδες μπροστά, ἐνῷ οἱ λίγες ἀδάμαστες ψυχῆς,
 ποῦ δὲ στρέγουνε νὰ προσκυνήσουνε, φεύγοντας
 τοὺς τύραννους ἀναβαίνουνε «στὰπάτητα βουνὰ καὶ
 στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια.» Ἄλλ' ἐκεῖ ἀπάνου ἢ
 καρδιὰ ἀναπνέει ἐλεύθερα, ὁ ὀρίζοντας πλαταίνει
 ὠραῖος κι ἀτέλειωτος, ἢ φύση στολιζέει μὲ τὰ μάγια
 τῆς τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ σκλαθωμένη τὴν πατρίδα,
 ὄνειρα τρελλά, καὶ πόθοι ἀόριστοι γιομίζουνε τὰ κε-
 φάλια καὶ τὶς καρδιῆς τῶν ἀντρωμένων, τὸ μῖσος
 φουσκώνει τὰ δασιομένα στήθια καὶ τὸ αἶσθημα τῆς
 χαμένης Δευτεριάς ἀρχίζει νὰ κἀνῃ ὥστε τὸ χέρι
 νὰ σφίγγῃ νευρικὰ τὸ σπαθί καὶ νὰ φέρῃ στὸν ὦμο
 τὸ καρυσφύλλι ! Συγχρόνως ἔμοις ἢ Λαϊκὴ Μοῦσα,
 μάλιστα νοιώθει τὸ λεύτερον ἀγέρας τῶν βουνῶν, τονί-
 ζει καὶ πάλι τὸ μαγικὸ τῆς τὸ τραγοῦδι ποῦ τῶγε
 ἀπότομα διακόψει ὁ Τούρκος, κ' ἔτσι μὲ τοὺς κλέ-
 φτες καὶ τοὺς ἀρματωλοὺς, μὲς τὰ λημέρια τῶν
 παλληκαριῶν καὶ τῆ μυρουδιὰ τοῦ μπαρουτιοῦ, μὲς
 τὴν καρδιὰ τῆς παρθένας Φύσης, ὁ ἀνώνημος ἀλλ'
 ἐμπνευσμένος ποιητῆς σκορπάει τοὺς τόνους τῆς λύ-
 ρας τοῦ τῆς παλληκαρίας. Καὶ ψάλλει τοὺς πό-
 θους καὶ τὰ ὄνειρα τῆς Φυλῆς, ψάλλει ἀρμονικὰ
 τὴν Ἀγάπη στὸ χῶμα τῆς Πατρίδας, τὴν ἀγάπη
 τῶν γονιῶν, τῶν ἀδερφιῶν, τῆς παρθένας καὶ τῆς
 γυναίκας τὴν ἀγάπη, ἐνῷ συνάμα ψάλλει τὴν πί-
 κρα τοῦ χωρισμοῦ, τοῦ ξενιτεμένου τῆ νοσταλγικὴ
 λαχτάρα κι ἀντικρῶζει μὲ κάποια φιλοσοφικὴ περι-
 φρόνηση τὸ Χάρο, ποῦ τονὲ φαντάζεται σὰν κάποιον
 ἐκδικητικὸ καὶ ζουλιάρη θεό, ποῦ θερίζει ἀκριτῶς
 ὅ,τι ὁμορφότερο καὶ διαλεχτότερο ἔχει ὁ κόσμος,

«Ὁ Χάρος ἀποφάσισε νὰ κάμῃ περιβόλι.

Νὰ βάλῃ νιὲς γιὰ λεμονιές, καὶ νιὲς γιὰ κυπαρίσσια.

Νὰ βάλῃ τὰ μικρὰ παιδιὰ βασιλικὸ στὶς γάστρες»—

τραγοῦδαί ἢ ἐμπνευσμένη Δημοτικὴ Μοῦσα. Ἄλλ'
 ἐνῷ ἐκεῖ περιφρονάει τὸ θάνατο, ἐδῶ κλαίει παθη-
 τικώτατα τὰ χαμένα νιάτα, κλαίει τὴν κόρη ποῦ
 «σάπηκε τὸ κορμάκι τῆς κι ἐχάθη ἢ ὠμορφιά τῆς»,
 μοιρολογάει στοῦ ἀντρωμένου τῆ θαντῆ, καὶ παρα-
 σταίνει τῆ Φύση πῶς συμμερίζεται κι αὐτὴ τὸ πέν-
 θος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πολεμιστῆ καὶ τοῦ ἥρωα.

«Τ'ἀκούει ἢ μαῦρη Γῆς, τρεῖς χρόνους δὲ χορταίξει
 Τ' ἀκούνε τὰ βουνὰ, κ' ἐκεῖνα ραϊστῆσαν,

Τ' ακούει ο ουρανός κ' εκείνος δὲ σταλάζει»...

ψάλλει ἡ Μούσα γιὰ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τὸ θάνατο.

Ἄλλ' ὅ,τι κυρίως κάνει τὸν ποιητὴ νὰ κλαίῃ γιὰ τῶν κοριτσιῶν, ἢ τῶν παλληκαριῶν τὸ θάνατο, δὲν εἶναι τὸ αἶσθημα τὸ κοινὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, ἢ κάνε ἢ λύπη γιὰ τὸ χάσιμο ἀγαπημένων προσώπων. Ὅχι· ἡ Ἑλληνικὴ Μούσα κλαίει μονάχα τὴν ἑμορφιὰ καὶ τὴ χαμένη νιότη, γιατί πρὶν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀληθινὴ **ὠραιολάτρισσα**, ἂν μπορούμε ἔτσι νὰ ποῦμε. Κατὰ τ' ἄλλα ἀδιαφορεῖ τὸ κάτω κάτω γιὰ τὸ Χάρο, καὶ ψάλλει φιλοσοφικώτατα :

Κόσμε γλυκὲ, κόσμε πικρὲ, κόσμε φαρμακωμένε.

Θὰ σ' ἀποκαίρειτουμε οἱ ἕμορφοι κι ἀντρεπωμένοι.

Κόσμε, καὶ ποιὸς θὰ σέ χαρῆ, καὶ ποιὸς θὰ σέ κερδίῃ :

Θὰ σέ κερδίσουν τὰ βουνά, θὰ σέ χαροῦν οἱ κάμποι...

Γιατί ὁ κόσμος εἶναι δεινὰ κ' ἔμεῖς τόπωνό του.

Κι ὁ Χάρος ποῦ εἶν' ὁ τραγητῆς, μαζώνει τὸν καρπὸ του !

Θὰ μπορούσαμε, κύριοι, στὴ Δημοτικὴ ἀπάνου τὴν Ποίησι νὰ μιλοῦμε γιὰ ὄρες. Τὸ θέμα εἶναι τόσο ἑμορφο, τόσο βρίσκει κανεὶς ἀρμονία στοὺς στίχους αὐτοῦς, ποῦ μονάχοι χωρὶς τέχνη καὶ προσπάθεια, βγαίνουν ἀπὸ τὰ χεῖλια τοῦ Λαοῦ, σὰν τὸ γάργαρα νερὸ ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ βράχου, ποῦ κι ἄθελα κινδυνεύει κανεὶς νὰ παρασυρθῆ. Προβάλλουνε ἄλλωστε τόσα ζητήματα ἀπὸ τὴ Δημοτικὴν αὐτὴν Ποίησι, ζητήματα λογογραφικὰ, γλωσσολογικὰ, αἰσθητικὰ, ποῦ πρέπει κανεὶς νὰ τὰ προσέξῃ. Δυστυχῶς στὴν πρόχειρη καὶ βιαστικὴν αὐτὴ μελέτη δὲν μπορούμε βέβαια νὰ καταπιναστοῦμε τέτοια δουλειὰ καὶ περνοῦμε σημειώνοντας μόνον πῶς στὴν Ποίησι τὴ Δημοτικὴ χρωστᾶμε ἴσως κατὰ μέγα μέρος καὶ τὴν Ἑθνικὴ μας Ἀναγέννησι. Γιατί ὁ ἀνώνημος αὐτὸς Ποιητῆς εἶναι κείνος ποῦ χάρισε στὸ ἔθνος τὴν ἀτίμητην τὴν ὑπόσχεσι πῶς θὰ λειτουργηθῆ καὶ πάλι μὲ μῆρα στὴν ὄνειρεμένη Ἀγιά-Σοφιά, εἶναι κείνος ποῦ παρηγόρησε κ' ἐγλύκανε τὸ λῶς στὴ μαύρη τὴ συμφορὰ του, εἶν' αὐτὸς ποῦ φύσηξε τὸ μῖσος στὸ Ραγια γιὰ τὸν Τούρκο, καθὼς ἴδιος εἶναι πάλι ποῦ μάζωξε τὰ παλληκάρια στὰ βουνὰ κι ἔκανε τὸ παιδί ν' ἀφήνῃ ἔρημη τὴ Μαννούλα του κράζοντας :

Μάννα, σοῦ λέω, δὲν μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλέω !

Καὶ κατέβαινε, κατέβαινε τὸ ποιητικὸ αὐτὸ Πατάμι ἀπ' τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπειρος καὶ τῆς Θεσσαλίας τὰ βουνά, κατέβαινε δροσερὸ στὴ Ρούμελη καὶ στὸ Μωριά καὶ στὰ Νησιά, κατέβαινε ἐλασίνα ἀπὸ τὸν δέκατο πέμτο αἰῶνα, ὡς ποῦ πότισε καὶ ἐρόσισε καὶ δυνάμωσε τὴ Ρωμισόνη καὶ τὴν ἔκανε νὰ σηκωθῆ μὲ μῆρα βαστώντας στένα τὸ χέρι τὸ τουφέκι καὶ στέλλο τὴν ἀρματωλικὴ τὴ λύρα !

Κι ὅμως—ποιὸς θὰ τὸ πιστεῦε!— ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν Ἐπανάστασι καὶ τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ὁ ἀτίμητος αὐτὸς ὁ θησαυρὸς καταφρονέθηκε ἀπὸ τοὺς δῆθεν λόγιους καὶ τοὺς δασκάλους τοῦ ἔθνους, καὶ θὰ χανότανε ἴσως ἐλότελα, ἂν Ἑυρωπαῖοι σοφοὶ δὲ φροντίζανε νὰ μᾶς τονέ μαζέψουν καὶ νὰ μᾶς δείξουνε τίς ἑμορφιὰς καὶ ἀτίμητα τὰ πετράδιά του. Ὁ Φωριέλ, ὁ Πάσσοβ, ὁ Τομαζέος, ὁ Λεγράν, καὶ κατόπιν λίγοι φωτισμένοι Ἕλληνες δουλέψανε μ' ἀφσίωση καὶ ἀγάπη, ἐνῶ ἡ τότε Ἐπίσημη Ἑλληνικὴ Πολιτεία κι' οἱ καμαρωμένοι σοφοὶ μας λαλοῦσανε εἰρωνικὰ τάχα γιὰ τοὺς παλαβοὺς αὐτοῦς καὶ τοὺς ἀγράμματους ποῦ μάζευαν τὰ τραγούδια «τὰ σόλοικα καὶ τὰ δόκιμα γλωσσικῶς», ποῦ ἠβύμιζαν μόνον τῆς σκλαβιάς τὰ χρόνια ! Ἡ καινούρια Ἑλλάδα εἶχε, βλέπετα, ξεγράψει ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς τοὺς αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας, εἶχε σβύσει μὲ μιὰ μονοκοντυλιὰ τὰ χρόνια τῆς δουλοσύνης κ' ἐννοοῦσε καλὰ καὶ σώνει νὰ τραδήξῃ πίσω κατευθεῖαν στὸν Περικλῆ καὶ τὸ Θουκυδίδη ! Σύμφωνα μὲ τὴ μεγάλη αὐτὴ πλάνη καταφρονούντων ἔτι δὲ μύριζε ἀρχαιότητα καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ δημοτικὰ μας τὰ θάνατα τὰ Τραγούδια, ὁ μυριόφωνος καὶ μυριόστομος αὐτὸς Ντάντες, ἔπως τὰ εἶπε κάπου ὁ Ψυχάρης.

Ἐδύχως γρήγορα ἐννοιῶσε τὸ «ἔθνος» τί θησαυρὸ κρύβανε τὰ θάνατα τὰ βουνὰ καὶ τὰ χωριά μας καὶ ἡ Ποίησι τῶν ὕστερινῶν αὐτῶν χρόνων, ὕστερα ἀπὸ κάποια παραστρατίσματα κι ἄγονες προσπάθειες νὰ ἀντιγράψῃ τοὺς Ἀρχαίους, ἤρε τὴν ἀληθινὴ τὴ σφάρα ποῦ φερε ἴσα στὴν Κασταλία καὶ τὸ Κεφαλόβρυσο τῶν Δημοτικῶν Τραγουδιῶν.

Ὁδηγὸς στὸ δρόμο τὸ λησιμονημένο εἶταν, κύριοι, ὁ μεγάλος ὁ Σολωμὸς καὶ τὴν ἀξέτιμητην αὐτὴν ὑπηρεσία ἡ Ἑλληνικὴ Ποίησι σ' αὐτὸν κυρίως τὴ χρωστάει. Δουλέψανε βέβαια πρὶν ἀπ' τὸ Ζακυνθικὸ τὸν Ψάλτη καὶ καλλιεργήσανε κ' ἐγράψανε μὲ φανατισμὸ καὶ ἀγάπη τὴ δημοτικὴ γλώσσα κι ἄλλοι ποιητῆς, σὰν τὸ Ρήγα, τὸ Βηλαρά, καὶ τὸ Χρηστάπουλο, ἀλλὰ τὰ ποιήματά τους δὲν εἶχανε τὴν ἐπίδρασι ποῦ εἶχαν οἱ ἀθάνατοι στροφῆς τοῦ ἐμπνευσμένου Ψάλτη τῆς Λευτεριάς. Ἀναθρεμμένος στὴν Ἰταλία καὶ φίλος τοῦ Μαντζόνι, τοῦ Μόντη, τοῦ Τομαζέου ὁ Σολωμὸς μέστωσε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ του μὲ ιδέες εὐγενικῆς καὶ μεγάλης καὶ γυρίζοντας στὴ μυρωμένη τὴν πατρίδα του, κατάλαβε ἀμέσως τί ὄργανο μπορούσε νὰ γείνη στὰ χέρια ἐνδὸς τεχνίτη ἢ ἀρμονικῆ καὶ πλαστικῆ κι ἐλοζώντανη γλώσσα τοῦ λαοῦ. Μελέτησε τὰ δημοτικὰ τὰ τραγούδια καὶ πινάξε στὸ ἔθνος τοὺς κεραυνοὺς τῆς φαντασίας του. Συγχρόνως χτύπησε ἀλύπητα

τὸ Δασκαλισμὸν μὲ τὸν περίφημόν του «Διάλογο» καὶ ἀπὸ τότε—πρὶν ἀπὸ τὰ 18:30—ἐννοίωσεν τὴν σημασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ Γλωσσικοῦ ζήτηματος, ἀφοῦ λέγει στὸ Διάλογο: «Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο στὸ νοῦ μου πᾶρεξ ἑλευθερία καὶ γλώσσα». Δὲ ξεχώριζε δηλ. τὴ γλωσσικὴν ἀπὸ τὴν ἔθνικὴν τὴν ἰδέαν κ' ἔδραλε τὸ ζήτημα ἀκριβῶς ὅπως ἔδραλε ὕστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια ὁ Ψυχάρης.

(Στᾶλλο φύλλο τελιώνει)

Μ. Δ ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ —Τὸ ζήτημα—«αἱ σοβαραὶ δηλ. ἀποκαλύψεις περὶ τῶν ἐνόχων σκευωριῶν τῆς σπείρας τῶν μαλλιαρῶν ἐφεύλκυσαν, γράφει ὁ «Ταχυδρόμος» (19 Ὀχτ) συντόμως τὴν προσοχὴν τῆς Κεντρικῆς τοῦ Πέραν Ἐφορίας, ἥτις κ' ἔσπευσε δι' ἐπιτροπῆς νὰ καλέσῃ τὴν Ἐφορίαν τοῦ Ζωγράφου νὰπαντήσῃ τί εἶναι αὐτὰ, τὰ ἑποῖα τεκταινόνται εἰς τὰς σχολὰς τῆς κοινότητος.» Παρακατιῶν τονίζει ὁ συντάχτης ὅτι «καιρὸς πλέον παρώθρου, καὶ κατήκον τοῦ ἐν Φαναρίῳ Κέντρου νὰ πατάξῃ κτλ.»

Κι ὁ «ἐπόπτης τῶν σχολῶν» ἀρχιμανδριτὴς τὴν εὐχὴν του! Σωφρόνιος ἀπὸ τίς στήλες τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» — ἔργον τοῦ πατριρχικοῦ — «βάλλει κραυγὴν» λέει ὁ «Ταχυδρόμος» ποῦ ξαναδημοσιεύει στὸ ἴδιον φύλλο τὸ σχετικὸν ἄρθρον.

Τὸ ἄρθρον τοῦ πάτερ Σωφρόνιου εἶναι γραμμένο μὲ σωφροσύνη ἐννοεῖται, καὶ μὲ τὸ χαρακτηριστικὸν ἐκεῖνο *odium theologicum* τῶν βυζαντινοκαλογερικῶν συζητήσεων καὶ καυγάδων. Στὸ φωτεινὸν αὐτὸ ἄρθρον ὅπου συγκρίνονται οἱ δημοτικιστὰδες μὲ τοὺς Ἰσοῦτες καὶ τοὺς ἄλλους προσηλυτιστές, ψαρέψαμε κάποιον ἀκριβῆ λογικὸν μαργαριτάρη. Εἶναι δὲ καὶ ἡ στερνὴ φράση τοῦ ἄρθρου: «Ἄλλ' ἂν, γράφει ὁ ἀρχιμανδριτὴς πάτερ Σωφρόνιος, εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν ἀνίστανται, εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ λελεγμένον ὅτι—τί νομίζετε;— οἱ ἀθάνατοι δὲν... ἀποθνήσκουσιν.» Ἔχει κάποια σημασίαν τὸ ρητὸν *La fin couronne l'oeuvre*.

Καὶ στὸ φύλλο τῆς 23 Ὀχτ. διαβάξομε πάλι γιὰ τὸ ζήτημα τὰ ἴδια ἢ ἀπάνω κάτω τὰ ἴδια, μὲ κάποια καθέκαστα ποῦ ἐνδιαφέρουν· λ. χ. ὅτι τὰ παιδιὰ τολμοῦν ἐκεῖ στὰ σχολεῖα νὰ γράφουν ἐκθεσες στὴ δημοτικῇ. Μᾶς πληροφορεῖ ἀκόμα ὅτι τὸ ζήτημα παραπέμπεται εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον, τὸ τὸ ὅποιον ἔχομεν, λέει, τὴν πεποιθῆσιν ὅτι θὰ ἐπιληφθῇ αὐτοῦ μετὰ τῆς δεύσεως αὐστηρότητος.

Δὲν εἶχαμε καμὴν ἀμφιβολίαν ὅτι ἱερὴ ἀγανά-

χτησι εἶναι ποῦ κάνει τὸν ἀξιότιμον κύριον Α. Κ. Γεράρδο νὰ ξεφωνίζει μὲ τόσο θυμὸν καὶ πόνον. Καὶ μὲ χαρὰ μας εἶδαμε τὴν ἰδέαν μας νὰ τῇ βεβαιώσῃ τὰ λόγια ἀπὸ τὸ «Ἐργάτη» τῆς Πόλης (31 Ὀκτώβρη). «Φωνάζει ὁ κύριος, ἐπειδὴ ὁ ἀφέντης του ὁ ἐφημεριδοέμπορος καὶ βιβλιοπακάλης χάνει ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ τοῦ Ζωγράφου κάπου 3' 0 λίρες.» Νὰ ἐννοοῦμαστε.

ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ.—Καὶ ἡ «Παλιγγενεσία» τῆς Σμύρνης (φύλλο 23 τοῦ Ὀκτώβρη) ξανατυπώνοντας τοῦ πάτερ Σωφρόνιου τὸ ἄρθρον τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» παρατηρεῖ πὼς «Κρούσματα μαλλιαρισμοῦ παρατηρήθησαν δυστυχῶς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορίας Σχολῆς τινος ἐν Κων/πόλει» καὶ γεραίρει τὸν «Ταχυδρόμον» ποῦ «ἐπετέθη σφοδρῶς κατὰ τῆς ἐκτροχιάσεως ταύτης.»

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Ὁ ρηξικέλευθος καὶ φρονηματίας κ. Σμιτζόπουλος, ὁ ἐξ Ἀμφίσσης, ἦγουν Σαλώνων, ἐξερευγόμενος τρομερὰ καὶ ἀκατονομάστους ἀνταποκρίσεις διὰ τοῦ «Σκρίπ», δημοσιεύει ἐν τῇ «Σκρίπ» τῆς παρελθούσης Κυριακῆς βροντερὰν κατὰ τοῦ Μαλλιαρισμοῦ ἀνταπόκρισιν, ἣς παρὰ θέτομεν ἐλάχιστα τινὰ ψήγματα ὡδε:

«Διὸ ἐπὶ τούτοις γινώτω ὁ ἀπαίσιος καὶ μωρὸς Μαλλιαρισμὸς ὁ διευθυνόμενος καὶ καλλιεργούμενος ὑπὸ ἐγκεφάλων ἀδεξίων φύσει νὰ αἰσθανθῶσι ποῦ τὸ ὄραϊον καὶ ἀναγκαῖον τῇ Ἑλληνικῇ κείνῃ ἐστὶ ἡ νῦν Ἑλλάς βαδίζουσα πρὸς τὸν θεῖον προσρισμὸν τῆς ἑνα τῶν λυσιτελεστάτων καὶ ἐνωτικῶν παραγόντων τοῦ σύμπαντος Ἑλληνισμοῦ ἔχει νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀθάνατον Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὴν τε ἀρχαίαν καὶ τὴν ἐν χρήσει καθωμιλημένην καὶ αὐτὴ ἡ δόξα καὶ τὸ σέμνωμα τῆς Ἑλλάδος μας φθονομένη ὑπὸ τῆς φθονερᾶς διπλωματίας εἶνε ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν ἐγεννήθη ὁ Μαλλιαρισμὸς «Γκρινιάζω» καὶ λοιπὰ ἀνοουσιώτατα καὶ βδελυγματὰν κατωφερῆ καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιφέροντα ἵνα τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐκλείψῃ τελῶς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἦν λαλεῖ σήμερον γλῶσσα καὶ οὕτω τὸ ἔθνος μας νὰ μὴ δύναται ν' ἀξιοὶ οὐδεμίαν ἀρχαίαν καταγωγὴν ὡς ἀρχαιοῦθεν ἕως τῶν ἐνεστώτων χρόνων ἐπιζῶν καὶ δρῶν.

Φρονῶ πεπορθῶς ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἑλληνικὴ γλῶσσα καίτοι παρουσιάζεται ὡς κάρφος τῶν ἐφθαλμῶν τῶν ἐχθρῶν μας ἀδύνατον νὰ καταδληθῇ καὶ ἀπολεσθῇ χάριν πρῶτον μὲν εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν, ἥτις διέσωσεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς κατακλυσάσης τὸ γένος μας δουλείας καὶ δεύτερον, λεπτότητα τρόπων καὶ φράσεων ποικίλων, ὡς τὰ πα-